Слищенко Т. А., Скорченко І. В., Іванова Т. Д.
Науково-технічна бібліотека, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (м. Дніпро, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ З ПЛАТФОРМ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ ДЛЯ СПРОЩЕННЯ ПОШУКУ КОРИСТУВАЧАМИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА)

У роботі розглянуто процес пошуку електронних ресурсів відкритого доступу з метою поповнення електронного каталогу сучасної бібліотеки ЗВО в умовах невизначеності на прикладі діяльності науково-технічної бібліотеки Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (ДНУЗТ). Зосереджено увагу на найбільш доступні платформи електронних освітніх ресурсів відкритого доступу з метою покращення інформаційного забезпечення навчального процесу, в тому числі, дистанційного та змішаного.

Ключові слова: університетська бібліотека; ДНУЗТ; електронні ресурси; депозитарій; відкритий доступ; користувачі; дистанційна освіта

Slyshchenko T. A., Skorchenko I.V., Ivanova T. D.
Scientific and Technical Library, Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan (Dnipro, Ukraine)

USE OF ELECTRONIC RESOURCES FROM OPEN ACCESS PLATFORMS TO SIMPLIFY SEARCH BY USERS (FROM THE EXPERIENCE OF THE LIBRARY OF THE DNIPRON NATIONAL UNIVERSITY OF RAILWAY TRANSPORT AND VEHICLES)

The paper considers the process of searching for open access electronic resources in order to replenish the electronic catalog of the modern library of ZVO in conditions of uncertainty on the example of the scientific and technical library of the Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan (DNUZT). The focus is on the most accessible platforms of open educational electronic educational resources in order to improve the information support of the educational process, including distance and blended.

Keywords: university library; DNUZT; electronic resources; repository; open access; information users; distance education

Пандемія коронавірусу COVID-19 змінила життя всього людства. Користувач пішов в онлайн. Бібліотеки змушені були адаптуватися, перенаправлювати вектор своєї діяльності. В умовах змішаного процесу навчання дистанційне обслуговування користувачів стає основним завданням бібліотеки як “мультиресурсного та

мультисервісного центру інтегрованого інформаційного високоякісного забезпечення навчального і наукового процесів університету”.

У зв’язку з цим на перший план виступає наповнення Електронної бібліотеки новими повнотекстовими документами. Зараз, у період невизначеності, ми (працівники бібліотеки) все частіше звертаємося до електронних освітніх ресурсів відкритого доступу.

Міжнародна коаліція бібліотечних консорціумів ICOLC зробила заяву щодо відкритого доступу освітніх ресурсів, звернувшись до видавців та інформаційних провайдерів. Під час пандемії найбільші видавці та постачальники ресурсів, серед яких Elsevier, Wiley, Springer, Cambridge University Press, MIT Press і ін., вже відгукнулися на цей заклик і відкрили частину своїх ресурсів для сфери освіти і науки.

При перегляді електронних ресурсів ми дотримуємося наступних критеріїв для відбору матеріалу:

відповідність цілям і задачам виконання наукових досліджень;

дотримання вимог тематичних планів освітніх програм;

доповнення теми наявних колекцій.

У 2020 році більшість університетських бібліотек, у тому числі і бібліотека ДНУЗТ, за допомогою Державної науково-технічної бібліотеки України отримала доступ до повнотекстових ресурсів порталу **Springer Link** (https://link.springer.com/), а саме:

журналів Springer 1997-2020 рр. (https://link.springer.com/search?facet-content-type=%22Journal%22);

електронних книг Springer 2017 р. (https://link.springer.com/search?facet-content-type=%22Book%22)

На порталі **Springer Link** фахівці відділу комплектування бібліотеки переглянули близько дев’ятисот книг по інженерії, фінансам та інформатиці, відібрали та завантажили більш ніж 20 журналів і понад 100 книг за тематикою спеціальностей нашого університету. Як приклад – https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-10-2039-1#about - High Speed Railway Track Dynamics

У квітні 2021 року закладам вищої освіти та науковим установам незалежно від відомчої ознаки зі статусом бюджетної установи був наданий доступ до **ScienceDirect** – бази даних повнотекстових ресурсів (електронних журналів, книг, довідників, наукових збірників тощо) (https://www.sciencedirect.com/), яка належить голландському видавництву Elsevier.

В базі даних **ScienceDirect** представлені документи з різних галузей знань – фізичні, гуманітарні науки та техніка. Ми переглянули понад 150 документів та відібрали

гіперпосилання на профільну літературу, а саме, із залізничної тематики, комп’ютерних технологій, мовознавства.

Наприклад, https://www.sciencedirect.com/book/9780128133750/dynamics-of-coupled-systems-in-high-speed-railways – Dynamics of Coupled Systems in High-Speed Railways: Theory and Practice.

Для завантаження вибраного документу користувачу обов’язково потрібно отримати реєстраційний ідентифікатор для **ScienceDirect** та **Scopus**, який дозволить доступ до сайту не тільки в університеті, а й за його межами.

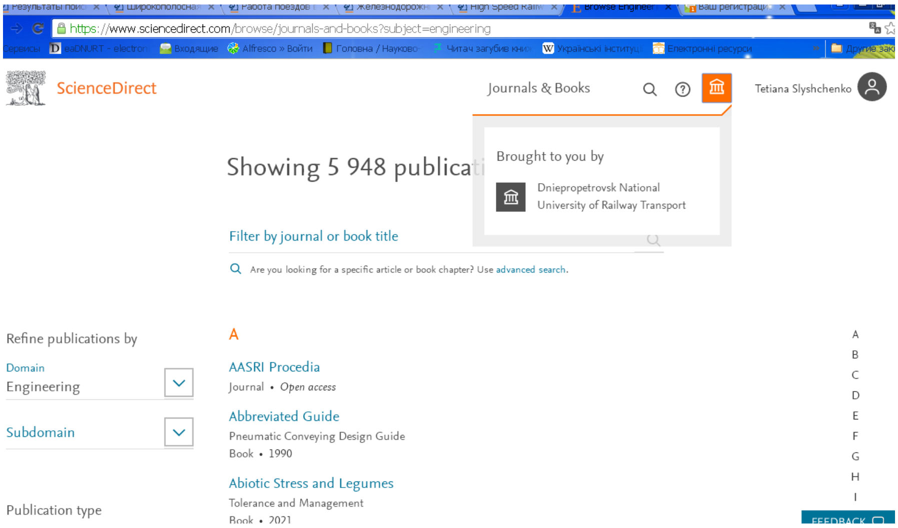

Рис. 1 Стартова сторінка ScienceDirect

Англомовним ресурсом навчальної літератури з відкритою ліцензією **Open Textbook Library** працівники відділу комплектування бібліотеки користуються з 2018 року (https://open.umn.edu/opentextbooks).

Всі підручники ліцензовані авторами/видавцями, безкоштовні для вільного використання, більшість з них рецензуються. Колекція **Open Textbook Library** налічує більш ніж 900 відкритих підручників з комп’ютерних, суспільних , гуманітарних наук, інженерної справи тощо. Електронний ресурс дає можливість користувачу ознайомитися зі змістом підручника або безкоштовно завантажити його в pdf форматі.

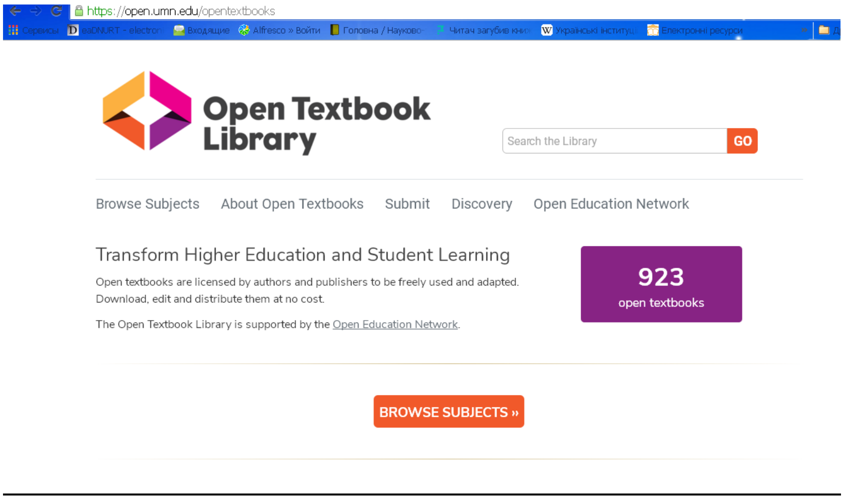

Рис. 2 Стартова сторінка *Open Textbook Library*

Наприклад, https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/oer-a-field-guide-for-academic-librarians – OER: A Field Guide for Academic Librarians [Electronic resource] / A. Wesolek, J. Lashley, A. Langle.

E-Books Directory – безкоштовний веб – ресурс, з якого можна завантажити книги, довідники, лекції, технічні документи (http://www.e-booksdirectory.com/). Ресурс містить посилання на більш ніж 1780 електронних книг. Завантаження здійснюється безпосередньо на електронну пошту користувача.

Наприклад, книгу «Construction and Rehabilitation of Concrete Pavements Under Traffic» (http://www.e-booksdirectory.com/details.php?ebook=12020) можна завантажити, тільки вказавши особисту електронну адресу.

Відділом наукової обробки літератури та каталогів був розроблений алгоритм поповнення Електронного каталогу науково-технічної бібліотеки, БД "ERI «Мережеві ресурси»" інтерактивними електронними навчально-методичними матеріалами, які розробили викладачі кафедр відповідно до актуальних для університету напрямів. Ці матеріали розміщені в системі дистанційного навчання університету на платформі MOODLE і надані навчально-науковим центром «Лідер». Увійшовши в електронний каталог на сайті бібліотеки, користувач може звернутися до потрібного курсу або лекції безпосередньо за посиланням. Обов'язковою умовою для користування є авторизація в ННЦ «Лідер» (https://lider.diit.edu.ua/login/index.php).

Важливим джерелом поповнення фонду електронної бібліотеки залишаються ресурси репозитаріїв споріднених університетів. Робота з моніторингу цих репозитаріїв постійно ведеться з метою пошуку нових навчальних матеріалів.

Паралельно проводиться моніторинг гіперпосилань на запозичені ресурси в базі даних «Мережеві ресурси» електронного каталогу та перевіряється їх активність.

Відділи комплектування та наукової обробки літератури сприяють впровадженню та популяризації праць викладачів і науковців нашого університету в інформаційний простір через репозитарій ДНУЗТ (http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/?locale=uk_UA).

Таким чином, ці роботи стають доступними для більшості користувачів у відкритому доступі, що є доповненням до освітнього процесу у змішаній формі навчання.

Наповнюючи власну електронну бібліотеку(наразі База даних «Мережеві ресурси» містить близько 13 500 записів), ми тим самим підтримуємо ініціативи щодо відкритого доступу до електронних ресурсів.